

Evaluatie Nederlands drugsbeleid laat successen zien en benoemt problemen

In opdracht van de ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en Justitie maakten het Trimbos-instituut en het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum (WODC) van het ministerie van Justitie een evaluatie van het Nederlands drugsbeleid. Er werd vooral gekeken naar de periode 1995 – 2007/2008.

De evaluatie werd gemaakt ten behoeve van de Adviescommissie Drugsbeleid. Deze commissie adviseert het kabinet bij het opstellen van een nieuwe Drugsnota. De laatste nota over het Nederlands drugsbeleid stamt uit 1995.

De evaluatie bevat geen beleidsaanbevelingen.

Wat zijn de resultaten van de evaluatie? Het woord is aan de onderzoekers van het Trimbos-instituut en het WODC:

Margriet van Laar, onderzoeker van het Trimbos-instituut:

"Op het gebied van de volksgezondheid zijn de doelstellingen van drugsbeleid redelijk gehaald. Het drugsgebruik onder volwassenen is het laatste decenium gestabiliseerd en Nederland neemt internationaal gezien een positie onder het midden in, behalve bij ecstasy, waarvan het gebruik relatief hoog is. De drugssterfte is vergeleken met andere landen laag en het aantal nieuwe besmettingen onder drugsgebruikers met hiv en hepatitis C is drastisch gedaald.

Rondom cannabisgebruik dienden zich nieuwe inzichten en problemen aan. De bestrijding van drugswetcriminaliteit heeft meer aandacht gevraagd dan in de Drugsnota 1995 werd verwacht en het coffeeshoptoerisme en de georganiseerde criminaliteit zijn nog steeds serieuze problemen.

De vraag of de scheiding van de cannabis en harddrugs markten - een belangrijke doelstelling van het Nederlandse drugsbeleid - cannabisgebruikers ervan weerhoudt om harddrugs te gaan gebruiken kunnen we niet beantwoorden."

Cannabis en coffeeshops

De evaluatie laat zien dat de doelstelling om op consumentenniveau de markten te scheiden succesvol is doorgevoerd, al is deze scheiding zeker niet absoluut.

De meeste cannabis wordt in Nederland (direct of indirect) via coffeeshops aangeschaft. De kans dat hier ook harddrugs worden verhandeld is vrij gering omdat coffeeshophouders zich goed aan het criterium 'geen harddrugs' houden.

De kans op vermenging van de markten is veel groter via illegale aanbieders van cannabis. In hoeverre deze scheiding cannabisgebruikers er van weerhoudt om harddrugs te gaan gebruiken is echter niet hard vast te stellen.

Wel kan worden geconcludeerd dat het aantal (probleem)gebruikers van harddrugs in Nederland gemiddeld tot laag is, met uitzondering van het gebruik van ecstasy. Hierin scoort Nederland relatief hoog.

Het bestaan van coffeeshops heeft er niet toe geleid dat het gebruik van cannabis excessief is gestegen. De laatste cijfers wijzen er wel op dat het cannabisgebruik van scholieren van 15/16 jaar tot de hoogste in Europa behoort.

De intensivering van de aanpak van de nederwietteelt laat zich afmeten aan de toename van het aantal cannabiszaken (nederwietteelt) dat sinds 1995 is opgespoord, vervolgd en bestraft. De aanpak van de thuisteelt van cannabis in woonwijken heeft successen geboekt, mede door het afschrikkende effect van huisuitzettingen.

Daar staat tegenover dat deze aanpak mogelijk criminele samenwerkingsverbanden in de kaart speelt. Het is onbekend hoe groot hun rol bij de wietteelt is. De daling van het THC-gehalte en de stijging in prijs kunnen duiden op een verminderde beschikbaarheid van cannabis op consumentenniveau.

Sinds 1995 heeft het drugstoerisme bij coffeeshops – vooral in enkele grensgemeenten - een vlucht genomen en is hiermee ook de overlast toegenomen.

Preventie en zorg

De aanname uit de Drugsnota 1995 dat objectieve informatie over drugs leidt tot een toereikend risicobewustzijn, en daarmee de beslissende preventieve factor is, kan op basis van wetenschappelijk onderzoek anno 2009 niet worden ondersteund.

Preventie in de vorm van massamediale campagnes en voorlichting dragen bij aan een toename van kennis over drugs, een belangrijke overheidstaak in deze informatiemaatschappij. Deze interventies zijn echter – zonder bredere inbedding - nauwelijks effectief gebleken in het tegengaan van het gebruik zelf.

Meer specifieke preventieactiviteiten onder risicogroepen, zoals gezinsgerichte preventie, zijn kansrijker in het inperken van (problematisch) drugsgebruik. In de ontwikkeling van dergelijke interventies, en onderzoek naar de effectiviteit er van, is echter relatief weinig geïnvesteerd.

Beleidsvoornemens op het terrein van de verslavingszorg hebben geleid tot een breed pallet aan zorg, met aandacht voor zorgvernieuwing en professionalisering. Door het stimuleren van onderzoek en de ontwikkeling van richtlijnen en protocollen wordt in de verslavingszorg steeds vaker op een wetenschappelijk verantwoorde manier gewerkt.

Er zijn meer voorzieningen gekomen voor de behandeling van jongeren met drugsproblemen, al is dit terrein nog volop in ontwikkeling. Harm reduction maatregelen, zoals methadonverstrekking en spuitomruil, zijn succesvol geweest in het terugdringen van de schadelijke gevolgen van het drugsgebruik, zoals besmetting met hiv en sterfte door overdosis.

Marianne van Ooyen-Houben, onderzoeker van het WODC:

"Met de bestrijding van overlast en vermogenscriminaliteit door harddrugsverslaafden (voornamelijk opiaatverslaafden) zijn positieve resultaten geboekt.

Deze hangen samen met verbeteringen in het zorgaanbod (zoals heroïneverstrekking, gebruiksruidten, zorg-op-maat) en 'drang' programma's bij justitie, waarin zorg en repressie worden gecombineerd.

Ook de Inrichting voor Stelselmatige Daders zou een rol kunnen spelen, evenals de toenemende veroudering van de mogelijk kleiner wordende groep opiaatverslaafden. Drugsgebruikers plegen echter meer geweldsdelicten. Toegenomen crackgebruik zou dit kunnen verklaren.

Bij de handhavinginspanningen van politie en justitie bij het bestrijden van de productie en handel in drugs zijn de doelen deels bereikt. Zo zijn er minder bolletjesslikkers en bodypackers die via Schiphol cocaine het land binnensmokkelen en lijkt Nederland een minder prominente rol in de productie en export van ecstasy te vervullen. Duizenden bedrijfsmatige hennepwekerijen zijn ontmanteld.

Er zijn echter wel signalen dat de toevoer van cocaine naar Europa steeds meer via nieuwe internationale routes verloopt en dat de productie van ecstasy meer naar andere landen verschuift. Het beleidsvoornemen om de nationaal en internationaal opererende criminele samenwerkingsverbanden terug te dringen is niet waargemaakt".

Nieuwe problemen en inzichten

Anno 2009 spelen een paar pregnante problemen, die bij vaststelling van de laatste Drugsnota in 1995 (nog) niet bekend waren.

Er is meer zicht gekomen op de (gezondheids)risico's van sommige drugs, en op risicogroepen. Zo weten we inmiddels dat frequent cannabisgebruik kan bijdragen aan het ontwikkelen van psychotische stoornissen, met name bij individuen met een aanleg hiervoor. Er zijn aanwijzingen dat jongeren in het algemeen een kwetsbare groep vormen voor de negatieve gevolgen van drugsgebruik.

Meer conclusies

- De stijging van het gebruik van cannabis in het vorige decennium is ook in andere landen geconstateerd, ongeacht het gevoerde beleid.
- Frequent cannabisgebruik gaat vaak hand in hand met harddrugsgebruik, spijbelen en andere gedragsproblemen. Het cannabisgebruik is hier waarschijnlijk niet de oorzaak van, maar vormt veeleer een signaal voor onderliggende problematiek en kan bijdragen aan een verdere verslechtering van de situatie.
- Coffeeshophouders spannen zich in het algemeen in om de regels na te leven en ze zijn hier doorgaans succesvol in. Sommige criteria, zoals de maximale handelsvoorraad (500 gram) en de 5-grams criteria, zijn onduidelijk en moeilijk controleerbaar.
- Het aanbod van ecstasy en amfetamine op de consumentenmarkt in Nederland laat zeer recent een verslechtering van kwaliteit zien.
- Behandelingen via internet bereiken een doelgroep die niet door de reguliere zorg wordt bereikt en zijn daarom een zinvolle aanvulling op het reguliere zorgaanbod;

onderzoek naar de effectiviteit van deze interventies staat echter nog in de kinderschoenen.

Het volledige rapport 'Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid' is te downloaden via www.trimbos.nl of via www.wodc.nl

---